

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research
Cilt: 13 Sayı: 71 Haziran 2020 & Volume: 13 Issue: 71 June 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

CEM YILMAZ FİMLERİNİN DİN VE DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ (G.O.R.A., A.R.O.G. VE ARİF V 216 ÖRNEĞİ) RESEARCH ON MOVIES OF CEM YILMAZ ACCORDING TO RELIGION AND VALUES (EXAMPLE OF G.O.R.A., A.R.O.G., AND ARİF V 216)

Bilal YORULMAZ*
Tuğba SARIMSAKÇI AKAR**

Özet

Günümüzde sinema filmleri en güçlü kitle iletişim araçlarından biridir. Sinema filmleri; sinema salonlarındaki gösterimleri, televizyon kanallarında ve internet ortamındaki yayınları veya sosyal medya paylaşımları ile milyonlarca izleyiciye ulaşabilmektedir. Filmlerde yaş kısıtlaması olsa dahi, bu kısıtlamalar internet ortamında kolaylıkla aşılmaktadır. Sinema filmlerinde kullanılan dil ve gösterilen davranışlar, çok farklı kitlelere ulaşmakta, onlar üzerinde olumlu veya olumsuz etkiler bırakabilmektedir. Bu araştırmamızda, Cem Yılmaz'ın senaristliğini üstlendiği ve başrol oyuncusu olduğu üç filmi "G.O.R.A.", "A.R.O.G." ve "Arif V 216" -gişede elde ettikleri başarı da dikkate alınarak- din ve değerler açısından değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, dinle ilgili iletilere filmlerde çok az yer verildiği, din ile ilgili sözel iletilerin günlük konuşma dilinin bir parçası olarak kullanıldığı ve bu kullanımların genel olarak dindar kişilik temsiline ilişkin olmadığı; toplum değerlerine aykırı olabilecek cinsellik imalarına sıklıkla yer verildiği ve eşcinselliğin sıradanlaştırıldığı; şiddetin, küfrün ve hakaretin meşrulaştırıldığı görülmüş, dolayısı ile insanları güldürmek amacıyla çekilen söz konusu filmlerin toplum üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabileceği öngörülmüştür. Ancak bununla birlikte, dini değerlerin komedi unsuru olarak kullanılmaması, eski yerli komedi filmlerinden aşına olduğumuz olumsuz dindar tipolojisine yer verilmemesi, yardımlaşma, kardeşlik ve dostluk gibi değerlerin yüceltilmesi bu filmlerin öne çıkan olumlu yönlerindedir.

Anahtar Kelimeler: Cem Yılmaz Filmleri, G.O.R.A., A.R.O.G., Arif V 216, Din ve Değerler, Sinema ve Din.

Abstract

Movies are one of the most widely used areas of mass media. Movies can reach audiences of millions through its screenings in the cinemas, broadcasting on television channels or on the internet or shared on social media. Even if movies have age restrictions, these restrictions are easily overcome on the internet. The language used and the behaviors shown in the movies reach very different audiences and may have positive or negative effects on them. This research of Cem Yılmaz's three films, "G.O.R.A.", "A.R.O.G." and "Arif V 216" considers their success at the box office and evaluated them in terms of religion and values.

The result of the research into these three movies indicate that religion-related values are given very little. Verbal messages about religion are used as part of the daily speaking language and are generally not related to a particular religious personality representation. Sexual implications that may violate social values are frequently used and homosexuality is commonplace, and violence, swearing, and insult are shown as a normal behavior. Therefore, it has been shown that the films may have a negative impact on society.

However, the prominent positive aspects of the films are the fact that religious images are not used as a comedy element; there is not any negative image of religious people that we are familiar with in the old Turkish comedy films, or of the glorification of values such as solidarity, brotherhood and friendship.

Keywords: Movies of Cem Yılmaz, G.O.R.A., A.R.O.G., Arif V 216, Religion and Values, Religion and Film.

* Doç. Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, orcid.org/0000-0003-3456-0797

** Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, maviistanbul85@hotmail.com.

1. Giriş

Sinema kelimesi ilk olarak, 1890'larda Lumiere Kardeşler tarafından kullanılmıştır. Aslen "cinematographe" kelimesinin kısaltılmışıdır. Bu kelime, antik Yunanca "Hareket" anlamına gelen "kinema" sözcüğünden türemiştir. (Sayın, 2011, s. 377). Sinemaya olan ilgileri aileden gelen Lumiere Kardeşlerin sinema adına en önemli başarıları ise projeksiyon çalışmalarına son noktayı koymaları ve söz konusu projeksiyon sistemi ile sinemanın uluslararası ticari değeri olan bir girişime dönüşmesine yaptıkları katkıdır (Arslantepe, Sinema Okuryazarlığı, 2012, 98).

Yirminci yüzyılın ilk yıllarında, Viktorya öyküleri olarak başlayan ve gelişen bir endüstri olan sinema, zamanla müstakil bir sanat dalı haline gelmiştir. Sinemanın yirminci yüzyıla damgasını vuran sanat dalı olduğu birçok kişi tarafından dile getirilen bir gerçektir. On dokuzuncu yüzyılın sonlarından sesin filmle buluştuğu 1929 yılına kadar sinema sanatında büyük teknolojik ve estetik değişimler gerçekleşmiştir. Bu süreçte, filmin apayrı bir biçim olarak öne çıktığı, sessiz sinema çağı oluşmuştur (Robb, 2013, 11).

Komedi filmleri de, ilk çekimlerle beraber ortaya çıkmış ve günümüze kadar popülerliğini her zaman korumuş bir türüdür. Bazı kaynaklarda, *Fred Ott'un Aksırığı* ilk güldürü filmi olarak kabul edilse de Lumiere Kardeşler tarafından çekilen *Bahçivanın Sulanışı*, ilk güldürü filmi olarak sinema tarihine geçmiştir (Abisel, 2003, 124). Amerika Birleşik Devletleri'nde sessiz sinema, aslında komedydi. Charles Chaplin, Buster Keaton ve Harold Lloyd'un ortaya çıkardığı karakterler, sinema tarihindeki en unutulmaz ve en önemli yapıtlar arasında yerini almıştır (Monaco, 2002, 274).

Sinemanın ilk yıllarında komedi filmleri, seyirciler tarafından en çok rağbet gösterilen film türleri arasında yer almıştır. Bu rağbetin akla gelen ilk nedeni, komedi filmlerinin anlatı biçimi bakımından sessiz anlatıma uygun olmasıdır. Eğlenmeyi ve güzel vakit geçirmeyi hedefleyen sinemanın ilk seyircileri tercihlerini genellikle komedi filmlerinden yana kullanmışlardır (Kırel, 1999, 221).

Sesli sinemanın gelişi, film eğlencesini sonsuza kadar değiştirecek teknolojik yenilik olmakla kalmamış, sessiz sinema sanatının da sonuna işaret etmiştir (Robb, 2013, s. 170). Bu dönemin en önemli yenilikleri arasında kadın rollerinin derinleşmesi olmuştur. Yapımlar çarpık ilişkiler ve kirliliğe arzular nesnelere oluşturulmada giderek daha yaratıcı hale gelmiştir. Böylece söz konusu filmler birçok kadın ve erkek izleyicide, cinsel baskı, kirlilik, kaygı ve duygu bozukluklarının oluşmasında etkili olmuştur (Kemp, 2014, 90).

1929'da yaşanan ve tüm dünyayı ekonomik olarak derinden sarsan kriz (büyük buhran), sinemanın popülerliğini ve eğlendirici niteliğini ön plana çıkarmıştır. ABD'deki büyük yapımcı şirketleri seyircinin günlük yaşamı ve değerleri sorgulama eğilimini sınırlamak, onları eğlendirip oyalamak amacıyla dönük iyimser, parlak ve gösterişli filmler üretmiştir (Abisel, 2003, s. 308). Günümüze kadar olan süreçte de komedi filmleri her zaman talep gören bir tür olmaya devam etmiştir.

Sinema teknolojisinin Osmanlı Devletine gelmesiyle birlikte ilk Türk sinema filminin 1914'de çekilen *Ayastafanostaki Rus Abidesinin Yıkılışı* adlı belgesel olduğu kabul edilmektedir. (Gökmen, 1989, 24). İlk konulu filmler ise 1917 yılında Sedat Simavi yönetmenliğinde çekilen *Pençe* ve *Casus* adlı filmlerdir. (Özuyar, 2008, 132). Ancak, *Pençe* ve *Casus* adlı filmlerin gişe gelirleri bakımından istenilen sonucu vermemesi üzerine 1917 yılında Darülbedayi'de sahnelenmeye başlayan ve halk tarafından rağbet gören *Hisse-i Şayia* adlı oyundaki Bican Efendi tiplemesi oyunundan bağımsız olarak 1921 yılında filme alınmış ve böylece ilk Türk komedi filmi çekilmiştir. (Özuyar, 2008, 32).

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında da komedi filmleri popüler bir tür olmayı başarmıştır. Tek parti döneminin tek yönetmeni Muhsin Ertuğrul'un *Karım Beni Aldatırsa* ve *Aynaroz Kadısı* gibi filmleri bu dönemin önemli komedi filmlerindedir (Yorulmaz, 2015, 64-66).

1960'lı yıllara gelindiğinde sinema ülkemizde önemli gelişmeler göstermiştir. Bu dönemde çekilen filmler ile uluslararası düzeyde ilk ödüller kazanılmış; yerli seyirci sayısı da artmıştır. Sinema hem bir endüstri olmaya başlamış, hem de çok sayıda teknik eleman yetişmiştir. Yönetmenler arasında ise Ulusal Sinema, Milli Sinema ve Toplumsal Gerçekçilik gibi birtakım akım/hareket yaratma çabası oluşmuştur (Velioglu, 2017, 168).

1970-80 arası Türkiye'de siyasal çalkantıların yaşandığı, halkın tedirgin ve huzursuz olduğu bir dönemdir. Siyasal iktidar tablosu oldukça karışıktır. Bir yandan da sansür, sinemacıları zorlamıştır. Bu dönemde televizyon yayıncılığının da geniş kitlelere ulaşmaya başlaması ile birlikte sinemadaki kriz önemli boyutlara ulaşmıştır. Sonuç olarak sinemada, televizyonun veremediği renkli filmi ve cinselliği vermek düşüncesi uyulanmış ve sinema büyük bir yozlaşmaya düşmüştür (Arslantepe, 2009, 137). 1979 yılında

çekilen 195 yerli filminden 131'ini seks filmleri oluşturmuştur (Makal, 1987, 22). Bu filmlerin önemli bir kısmı da komedi-seks türünde çekilmiştir.

Sonraki dönemde az sayıda film çekilmesine rağmen popüler sinema özellikle 1990'ların ortalarından başlayarak seyirciyi salonlara çekmeyi başarmıştır. Bu tip filmlerin öncüsü diyebileceğimiz Amerikalı, 1993'te çekilmiş ve 400.000'e yakın seyirci tarafından izlenmiştir (Çetin, 2007, 124).

2000'li yıllarla birlikte Türkiye'de çekilen film sayısı ve sinemadaki izleyici sayısı artmaya başlamıştır. Son 20 yılda en çok izlenen 15 yerli filmin türüne, vizyon tarihine ve toplam seyirci sayısına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 1: Sinemada En Fazla İzlenen 15 Yerli Film*

#	Film Adı	Türü	Vizyon Tarihi	Toplam Seyirci
1	Recep İvedik 5	Komedi	16.02.2017	7.437.050
2	Recep İvedik 4	Komedi	21.02.2014	7.369.098
3	Düğün Dernek	Komedi	06.12.2013	6.980.070
4	Fetih 1453	Tarihi, Savaş	16.02.2012	6.572.618
5	Müslüm	Dram, Biyografi	26.10.2018	6.480.552
6	Düğün Dernek 2: Sünnet	Komedi	04.12.2015	6.073.364
7	Ayla	Dram	27.10.2017	5.589.872
8	7. Koğuştaki Mucize	Dram	11.10.2019	5.316.933
9	Aile Arasında	Komedi	01.12.2017	5.289.051
10	Arif V 216	Komedi	05.01.2018	4.968.462
11	Recep İvedik 2	Komedi	13.02.2009	4.333.144
12	Recep İvedik	Komedi	22.02.2008	4.301.693
13	Kurtlar Vadisi: Irak	Aksiyon, Politik	03.02.2006	4.256.567
14	Ailecek Şaşkıncınız	Komedi	02.03.2018	4.034.858
15	G.O.R.A.	Komedi	12.11.2004	4.001.711

Tablodan da anlaşılacağı üzere son 20 yılda sinemada en çok izlenen üç filmin komedi filmi olmasının yanı sıra en çok izlenen 15 yerli filminden 10'u (%66) komedi türünde çekilen filmlerdir. Bu tablo, Türk seyircisi açısından komedi türünde çekilen filmlere ilginin ne derece yüksek olduğunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Türkiye'de ve dünyada sinema filmlerinin kitlelere ulaşma kapasitesi oldukça yüksektir. Her ne kadar son kamuoyu araştırmaları, sinema salonlarında gösterime giren filmlere ilginin azaldığını ve toplam izleyici sayısının 2017 yılında 71.188.594, 2018 yılında 70.409.779 ve 2019 yılında 59.556.020 kişi** olarak gerçekleştiğini gösterse de televizyon kanalları, youtube ve diğer sosyal medya kanalları ile sinema filmleri daha geniş kitlelere ulaşmaktadır.

Komedi filmleri mesajlarını didaktik bir dil kullanmadan eğlenceli bir üslupla verdikleri için insanlar üzerinde daha etkili olabilmektedirler. Çünkü insanlar komedi türüne karşı çoğunlukla savunmaya geçmemekte ve verilen mesajları kolayca kabullenmektedirler (Yorulmaz, 2015, 136). Hem mesajlarını etkili verebilmeleri hem de geniş kitlelere ulaşabilmeleri nedeniyle komedi filmlerini değerler eğitimi açısından değerlendirmek büyük önem arz etmektedir.

Bu çalışmamızda, yukarıdaki tabloya senaryosunu yazdığı ve başrol oynadığı 2 film (G.O.R.A. ve Arif V 216) ile giren Cem Yılmaz'ın G.O.R.A., A.R.O.G. ve Arif V 216 adlı üç filmi din ve değerler açısından değerlendirilecektir. Söz konusu üç film araştırma konusu yapılırken sadece sinemadaki izleyici sayıları birer kriter olarak alınmamış, bahse konu filmlerin sosyal mecralardaki paylaşım sayıları da dikkate alınmıştır.

G.O.R.A. filmi sinemada toplam 4.001.711 seyirci* tarafından izlenmişken, söz konusu filmin youtube resmi hesabından yayınlanan "G.O.R.A. - Malı Arap Faik'ten Alıyordu" başlıklı 5 dakika 13 saniyelik bir kesiti 4.295.945 kez**, "G.O.R.A. - Nasıl Tak Diye Burdayım Saniyede" başlıklı 17 dakika 6 saniyelik bir kesiti ise 3.987.781 kez*** izlenmiştir. Yine youtube Komedi Türk hesabından 20 Ocak 2020'de yayınlanan A.R.O.G.

* <https://boxofficeturkiye.com/tumzaman/?tm=1989tr> Erişim: 05.04.2020

** <https://boxofficeturkiye.com/yillik/> Erişim Tarihi: 25.03.2020

* <https://boxofficeturkiye.com/film/g-o-r-a-2004171> Erişim Tarihi: 25.03.2020

** <https://www.youtube.com/watch?v=dhul9TO1rY8> Erişim Tarihi: 25.03.2020

*** <https://www.youtube.com/watch?v=2GSS6rSn5Gk> Erişim Tarihi: 25.03.2020

filmi ise kısa bir zaman içinde 1.265.787 kez**** izlenmiştir. Korsan olarak film yayınları yapan diğer film siteleri üzerinden izlenme sayıları da dikkate alındığında, filmlerin izlenme oranlarının, filmi sinemada izleyen seyirci sayılarından çok daha fazla olduğu açık bir şekilde görülmektedir.

Bu araştırmanın temel amacı, "G.O.R.A.", "A.R.O.G." ve "Arif V 216" filmlerinin din ve değerler açısından değerlendirilmesidir. Araştırma, "Kuram Oluşturma" deseninde yapılacağından hipotez ortaya koymak yerine aşağıdaki sorulara cevaplar aranacaktır.

G.O.R.A., A.R.O.G. ve Arif V 216 filmlerinde inançla ilgili iletiler bulunmakta mıdır?

G.O.R.A., A.R.O.G. ve Arif V 216 filmlerinde ibadet ile ilgili iletiler bulunmakta mıdır?

G.O.R.A., A.R.O.G. ve Arif V 216 filmlerinde dinle ilgili sözel iletiler bulunmakta mıdır?

G.O.R.A., A.R.O.G. ve Arif V 216 filmlerinde değerler ile ilgili iletiler bulunmakta mıdır?

G.O.R.A., A.R.O.G. ve Arif V 216 filmlerinde cinsellik ile ilgili iletiler bulunmakta mıdır?

G.O.R.A., A.R.O.G. ve Arif V 216 filmlerinde şiddet ile ilgili iletiler bulunmakta mıdır?

G.O.R.A., A.R.O.G. ve Arif V 216 filmlerinde kötü alışkanlıklar ile ilgili iletiler bulunmakta mıdır?

2. Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmamızda nitel araştırma desenlerinden, Glaser ve Strauss'un 1967'de ortaya çıkardığı Kuram Oluşturma (Grounded Theory) yaklaşımı temel alınmıştır. Kuram Oluşturma yaklaşımında anlamlara ve yaşantılara odaklanılmakta, görüşmeler ve gözlemlerle de veriler toplanmaktadır. Bunun yanında, gerekli durumlarda doküman analizi yapılmaktadır. Bu yaklaşımın en önemli özelliklerinden birisi de veri toplama ile analizin birlikte yapılmasıdır. Glaser ve Strauss bu sürece sürekli "sürekli karşılaştırmalı analiz" adını vermişlerdir (Glaser & Strauss, 2006, 101). Bu kuram ile yapılan araştırmalarda, elde edilen görüşme ve gözlem verileri sonucunda ortaya konan kavramlar ve temalar ile kuramın ilk işaretleri meydana gelir. Ulaşılan kavramlar ve temalar, yapılan araştırmanın odağına ilişkin anlamlı bir sonuç ortaya koyar. (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 82).

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Çalışma kapsamında incelenen filmlerin evreni Cem Yılmaz'ın senaryosunu yazdığı 10 sinema filmi olarak belirlenmiştir. Bu evren içerisinde, sinemada en çok izlenen üç filmi G.O.R.A., A.R.O.G. ve Arif V 216 araştırmaya konu edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Nitel araştırmalarda, veriler rakamlardan ziyade sözlü ifadeler şeklindedir. Bu araştırmalarda veriler görüşmeler, görüşmelerin dökümleri, saha notları, ses ve görüntü kayıtları aracılığıyla toplanır (Özdamar, ve diğerleri, 1999, 180). Doküman incelemesi; dokümanlara ulaşma, orijinalliğinin kontrol edilmesi, dokümanların anlaşılması, elde edilen verilerin analizi ve veriyi kullanma olmak üzere beş temel aşamada yürütülebilir (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 223). Araştırmamızın konusu sinema filmleri olduğu için, öncelikli olarak görüntü ve diyaloglardan veriler toplanmış sonrasında da bu veriler ışığında içerik değerlendirme formu oluşturulmuştur.

İçerik değerlendirme formu

Bu araştırmada, "G.O.R.A.", "A.R.O.G." ve "Arif V 216" filmleri doküman incelemesi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Fotoğraf ve filmlerin araştırmacılara sunduğu birkaç önemli avantaj vardır. Bunlardan birisi; jest ve mimikler gibi sözel olmayan davranışları orijinal formunda ve belirli bir süreklilik içinde sunmasıdır. İkincisi, araştırmayı yapan kişi için birden fazla ve değişik aralıklarla aynı davranışları gözleme imkanı sağlamasıdır. Üçüncüsü, tekrar edilmesi zor ve nadiren oluşan olgu ve olayların tespit edilmesine olanak vermesidir. Son olarak, oluşturulan bu dokümanlar diğer araştırmacılar tarafından da kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2013, 219). Böylece, nitel araştırmalarda zaman zaman sorun olabilen bir araştırmanın tekrar edilebilirliği önemli ölçüde sağlanır (Yorulmaz, 2013, 134).

İçerik değerlendirme formu hazırlanırken, literatür taraması yapılmış, ayrıca Cem Yılmaz'ın senaryosunu yazdığı filmler ön bir çalışma olarak izlenerek din ve değerler kapsamına girebilecek alanlar belirlenmiştir. Bu form filmler detaylı olarak incelenirken de ekleme ve çıkarmalar yapılarak güncellenmiştir. Ön izlemeler neticesinde ortaya çıkan form üzerinden filmler üçer kez izlenerek bulgulara ulaşılmıştır.

**** https://www.youtube.com/watch?v=LhiFw_2EasE Erişim Tarihi: 26.03.2020

Geçerlilik ve Güvenilirlik

Nitelikli bir araştırma yapmak, araştırmanın bilimsel olarak kabul görmesi ve başka araştırmacılar tarafından da kullanılabilir olması açısından önem arz etmektedir. Ancak geçerlilik ve güvenilirlik konusunda bir ölçüt geliştirmek sosyal ve eğitim araştırmalarında ortaya çıkan en zor ve önemli sorunlardan birisidir (Arastaman, Öztürk Fidan, & Fidan, 2018, s. 40). Sosyal bilimler alanında yapılan araştırmada ulaşılan sonuçların araştırmacıdan bağımsız olmasına, yani başka bir araştırmacı tarafından tekrar edildiği zaman aynı sonuçlara ulaşılmamasına “güvenilirlik”, bir diğer ifadeyle “tekrar edilebilirlik” denir. Araştırmacının önyargılarından ve varsayımlarından arındırılmış bir şekilde verileri elde etmesi ve bu verilerin muhteviyatına uygun analizler yapması araştırmanın “geçerliliğini” yani “inandırıcılığını” ifade etmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2013, 307).

Araştırmada inandırıcılığı sağlamak için, değerlendirme formu oluşturma aşamasında literatürden faydalanılmış ve araştırmanın yöntemi ile benzer nitelik taşıyan çalışmalar dikkate alınmış; geçerliliği artırmak içinse, araştırma metoduna, veri toplama aracına, verilerin çözümlenmesine ve yorumlanmasına ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. Ayrıca oluşturulan veri toplama aracı uzman bir akademisyen tarafından incelenmiş ve onaylanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada veriler, içerik analizi ile yorumlanmıştır. İçerik analizinde temel işlem, birbirine benzeyen verileri önceden belirlenmiş kavramlar ve temalar kapsamında bir araya getirmek ve bu verileri anlamlı bir şekilde sınıflandırarak yorumlamaktır. Bu amaca ulaşabilmek için izlenmesi gereken aşamalar; verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması, son olarak da elde edilen bulguların yorumlanmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2013, 259).

Araştırmada, içerik analizi olarak tümevarımcı analiz kullanılmıştır. Nitel araştırma metodolojisi; tümevarımcı ve gelişen bir nitelikte olup araştırmacının veri toplama ve analiz etme tecrübesi ile şekillenir. Nitel araştırmacının takip ettiği mantık; mevcut bir teori kullanmak yerine tamamen tümevarımcıdır. Bazen araştırma sürecinin ortasında ihtiyaç duyulursa araştırma soruları güncellenebilir. Buna paralel olarak, araştırmanın başında belirlenen veri toplama stratejisi de değiştirilebilir. Verilerin analizi sırasında araştırmacı, araştırılan konuya yönelik, giderek artan ayrıntılı bilgileri yorumlamak için yeni yöntemler geliştirebilir (Creswell, 2013, 302).

Film Özetleri:

G.O.R.A. (Yapım Yılı: 2004, Yönetmen: Ömer Faruk SORAK, Süre: 127 dakika): Kendi çapında kurnaz ve biraz da sahtekar olan Arif bir kasabada halı satarak tüccarlık yapmaktadır. Film, Arif’in sahte ufo fotoğrafları satmak istediği bir sahne ile başlar. Bütün film boyunca Arif uyanık bir tip olarak canlandırılmaktadır. Arif uzaylılar tarafından kaçırılır ve Gora gezegenine götürülür. Arif, hemen gezegenden kaçıp kurtulabilmenin yollarını aramaya başlar. Bu esnada, Gora’da esirken gezegeni bir alev topundan kurtarır ve Gora prensesi Ceku ile tanışır. Gora’nın kötü karakterli komutanı Logar ise Ceku ile evlenerek gezegende yönetimi ele geçirmek istemektedir. Arif, Logar’a karşı mücadele ederek Ceku’yu kurtarır ve evlenip birlikte dünyaya dönerler.

A.R.O.G. (Yapım Yılı: 2008, Yönetmen: Cem Yılmaz, Ali Taner BALTACI, Süre: 127 dakika): Gora’da yaşanan olaylardan dolayı Arif’e karşı kin besleyen Logar, Arif’ten intikam almak için onu zaman makinesi kullanarak bir milyon yıl öncesine ışınlar. Arif, taş devrinde tanıştığı insanlara medeniyet getirmeyi ve zamanı hızlandırarak günümüze yeniden dönmeyi istemektedir. Arif’in medeniyet ile ilgili çalışmaları ve fikirleri bazı taş devri insanların kızdırmaya başlar. İyi niyetini kaybetmeyen Arif, taş devrindeki tüm insanların sevgisini kazanır. Fakat Ceku’ya kavuşma ümidini de yitirmiştir. Filmin sonunda, eşi Ceku Logar’ın planını öğrenerek Arif’i hapsoldüğü taş devrinden kurtarır.

Arif V 216 (Yapım Yılı: 2018, Yönetmen: Kıvanç BARUÖNÜ, Süre: 125 dakika): İlk olarak G.O.R.A. filminde karşımıza çıkan robot 216, insan olmanın hayalini kurmaktadır. Gora’dan Arif’in yanına gelir ve insan gibi yaşamak, sevmek, sevilmek ister. Fakat Dünyalılar tarafından istenmeyen 216, o esnada yaşanan bir karmaşa sonucunda Arif’le birlikte zamanda yolculuk yaparak 1969 yılına gider. Film 1969’da Arif ve 216’nın yaşadığı maceralar üzerine kurgulanmıştır. 216’yı oyuncak robot olarak piyasaya sunmak isteyen bir iş adamı 216’yı kandırmayı başarır. 216’nın zaman içinde kötü bir karaktere dönüşmesiyle gelecek değişecektir. Arif bu korkunç geleceği öğrenir. Dünyayı ve dostu 216’yı kurtarmak için mücadele eder.

3. Bulgular

G.O.R.A., A.R.O.G. ve Arif V 216 filmlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi sonucunda elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir. Tablolar oluşturulurken, iletilerin filmlerde kaç defa işlendiğine ilişkin

olarak tespit edilen sayısal değerler dikkate alınmıştır. Tablolardaki veriler yorumlanırken iletilerin sadece sayısal değerleri değil filmlerdeki kullanılma şekilleri de değerlendirilmiştir.

İnançla İlgili İletiler

Tablo 2: G.O.R.A., A.R.O.G. ve ARİF V 216 Filmlerinde İnançla İlgili İletiler

	G.O.R.A.	A.R.O.G.	Arif V 216
Allah İnancı	3	8	-
Peygamber İnancı	-	-	2
Ahiret İnancı	-	-	-
Görünmeyen Varlıklar ve Melek İnancı	3	-	-
Kader İnancı	1	1	2
Batıl İnanç	11	5	1
Farklı dinlere ait unsurlar	3	4	-

İncelenen filmlerde, Allah inancı 11, peygamber inancı iki, melek ve görünmeyen varlıklar üç, kader inancı dört, batıl inanç 17 ve farklı dinlere ait unsurlar yedi defa olmak üzere toplam 44 inançla ilgili iletiye yer verildiği görülmüştür. Bu bağlamda filmlerde, inançla ilgili iletilerde en fazla batıl inançlara yer verildiği tespit edilmiştir.

Allah İnancı:

Allah inancı ile ilgili iletilere G.O.R.A.'da 3 defa, A.R.O.G.'da 8 defa yer verilmiştir. Arif V 216 filminde ise Allah inancı ile ilgili bir unsura rastlanılmamıştır.

G.O.R.A. filminde Arif'in ışınlanma cihazına girince ellerini açıp dua etmesi ve "Tövbe estağrurullah. Allah'ım katil olmadan beni burdan bir kurtar ya." demesi, ayrıca A.R.O.G. filminde Arif'in "Allah'ım bu klasik sahneyi bana yaşattığın için binlerce teşekkür." sözleri başkarakterin Allah inancına sahip olmasının bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir.

Öte yandan A.R.O.G. filminde, beş farklı sahnede Darwin'in evrim teorisi sorgulanmakta ve tamamen reddedilmektedir (Yorulmaz, Sinema ve Din Eğitimi, 2015, 136):

- Arif'e aşık olup onunla birlikte dünyaya gelen Ceku internetten dünya ile ilgili öğrenilmesi gereken her şeyi sorgulamakta ve insanlığın kökenini araştırmaktadır. Ceku, internette evrim teorisi ile ilgili gördüğü bilgiler üzerine Arif'e "İnsanlar gerçekten maymundan mı gelmiş?" ifadesiyle evrim teorisinin gerçek olup olmadığını sorar. Arif de, bu soruya tepki göstererek "Ney! Vallahi şu sabah programlarını yasaklıyorum." der ve açık olan televizyonu kapatır. Bu sahne ile Arif, evrim teorisini kabul etmediğini ortaya koymaktadır.
- Logar tarafından günümüzden bir milyon yıl geçmişe gönderilen Arif doğada maymunlarla karşılaşır. Günümüze tekrar dönmek isteyen Arif, maymunları evrimleştirerek insanlığın gelişimini hızlandırmak ister. "Beyler sizden çok fazla şey istemiyorum. Birazcık medeniyet Allah aşkına." diyen Arif bu sahne ile evrim teorisine inandığı izlenimini vermektedir. Bunun için de, öncelikli olarak maymunlara ayakta durmayı öğretmeye çalışır. Tüm kış boyunca maymunlarla birlikte kalan Arif, maymunlarda hiçbir gelişme olmadığını görür. Maymunlardan ayrılırken de "Yo, yo kalkmayın zaten kalkamıyorsunuz." diyerek esprili bir dil ile evrim teorisini eleştirir.
- Doğada yürürken bir yılanla karşılaşan Arif, şaşırmuş bir ses tonu ile "Hiç evrim geçirmemiş. Aynı yılan." der ve yılanın evrim geçirmediğini ifade eder. Bu sahne ile Arif, evrimin doğru olmadığına birinci elden şahit olmaktadır.
- Arı zehri ile bayılan Arif, uyandığında etrafında insanlar görür. Çok uzun süre uyuduğunu düşünerek "Aman ya rabbi, aman ya rabbi, insansınız. En son bıraktığımda maymundunuz." diyerek maymunların evrim geçirerek insana dönüştüğünü düşünür. Fakat bu düşüncesinde yanılmakta olduğunu kısa sürede anlar.
- Filmin sonunda, oradaki topluluğa hitap eden Arif, "Kitaplarda sizi kargacık burgacık gösteriyorlar, maymun gibi gösteriyorlar sizi. Hâlbuki ne kadar cana yakınsınız. Belki maymundan gelmiyoruz ama maymuna gittiğimiz kesin." der ve evrim teorisini reddeden bir duruş sergiler.

Peygamber İnancı:

İncelenen filmlerde bariz bir peygamber inancına yer verilmemekle birlikte, Arif V 216 filminin iki sahnesinde Arif, "Her cins hayvandan birer tane alacağız. Tufandan sonra da evleneceğiz." diyerek Hz. Nuh (as)'a

ve “Yok mu danışacak bir insan. Ümmeti Muhammed yok mu danışacak bir insan. Kime danışacağız biz a komşular.” diyerek Hz. Muhammed (s.a.v)’e atıfta bulunur.

Melek ve Görünmeyen Varlık İnancı:

İncelenen filmlerden sadece G.O.R.A.’nın iki sahnesinde görünmeyen varlıklara atıfta bulunulmuştur. Bunlardan birinde Arif “Hocam sen kimsin. Cin misin, normal adam mısın?” demektedir, diğerinde ise Ceku’nun güzelliğine ve kişiliğine vurgu yapmak için iki defa “melek gibi kız” ifadesini kullanmaktadır. Görüldüğü üzere bu iki ifade de inançtan ziyade günlük hayatta kullanılan sözel ifade bağlamında kullanılmıştır.

Kader İnancı:

İncelenen üç filmde de kader inancı ile ilgili birer sahne bulunmaktadır. G.O.R.A. filminde, Ceku’nun annesi Mulu, “Bazen kaderimize razı olmak lazım.” diyerek Ceku’nun zorla Logar ile evlendirilmesini kadere bağlamakta ve Ceku’yu teselli etmeye çalışmaktadır. A.R.O.G. filminde Arif “Bu nasıl bir kader? Bağlayan götürüyor.” diyerek kaderini sorgulamaktadır. Arif V 216 filminde ise insan gibi yaşamak isteyen 216, elindeki hardisk Arif’e gösterip elini alına götürerek “Ben bu değilim Arif. Ben burda ne yazıyorsa değil, burda yazılanı yaşamak istiyorum.” demektedir ve kader inancına/alın yazısına açık bir şekilde vurgu yapmaktadır.

Batıl İnanç:

G.O.R.A. filminde batıl inançlar; dördü fal bakma, üçü nazar boncuğunun kullanımı ve dördü kahinlik kavramı olmak üzere toplam 11 sahnede karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla filmde batıl inançlara sık sık vurgu yapıldığını söylememiz mümkündür. Türk kahvesi içtikten sonra, Ceku “Fala bakacak mısın?” diye 216’ya sorar. 216 da kahve falına bakarken “Ay vallaha düğün görüyorum... adında veya soyadında R olan birisinden yardım göreceksin.” der. Ceku’nun babası Amir Toca, Ceku’yu istemediği bir evlilik yapmaya zorlar. Bunun üzerine, Ceku’nun “Falın çıktı 216.” demesi de onun fala inandığının bir göstergesidir. Ayrıca başka bir sahnede Arif, Ceku, 216 ve Bob Marley Faruk G.O.R.A.’daki koruma kalkanından kaçtıktan sonra 216 Ceku’ya “Falda sana birinden yardım göreceksin demiştim.” diyerek falın gerçek olduğunu düşüncesini pekiştirmektedir. Batıl inançlar kapsamında değerlendirilen nazar boncuğu G.O.R.A.’da üç farklı sahnede geçmektedir. Bunlardan ilkinde Arif’in arkadaşı Muhittin’in evde rakı içerken elinde salladığı nazar boncuklu tespih görülmektedir. Diğer iki sahnede ise Bob Marley Faruk elinde nazar boncuklu bir tespih taşımaktadır. Kahinlik ile ilgili olarak ise gelecekle ilgili söylenen dört ifadede de “Sen kahin misin?” sorusu yöneltilerek kahinlerin gelecekle ilgili bilgi sahibi olabileceği izlenimi verilmektedir. Logar; 216’nın “İleride daha büyük problemler çıkar dedim” ifadesini duyduğunda; Arif “Alev topundan nasıl kurtulacağınızı biliyorum.” dediğinde; elinde büyük bir kitap bulunan karakterin “Yanacaksınız, öleceksiniz” şeklindeki sözü üzerine ve Tihulu’nun “Bir cisim yaklaşıyor.” sözlerinden sonra “Sen kahin misin?” sorusunu yöneltmektedir.

A.R.O.G. filminde yer alan batıl inanç unsurları ise büyü ve nazar boncuğu ile ilgilidir. Filmde kolu kırılan Taşo’ya Arif yardım etmeye çalışmaktadır ve Karga Arif’e “Geç ulan yerine büyücü” diyerek insanları iyileştirmeyi büyücülük ile özdeşleştirmektedir. Futbol maçı sahnesinde ise, Aragonlu bir büyücü kaleye gol büyü yapmaktadır. Büyü yapılan kaleye Arogluların gol atması sonrasında da Arif “Büyü bozuldu” demektedir ve “Aslında benim çok acayip özelliklerim var ama büyük yemin ettim. Tribünde eklemek var mı? Eğer başımda eklemek kırarsam özelliklerimi kullanabilirim.” diyerek yemin bozmak için başta eklemek kırılması gerektiğini ima etmektedir. Ayrıca, medeniyetin bir göstergesi olarak köy meydanına yapılan fiskeye büyükçe bir nazar boncuğu takıldığı görülmektedir.

Arif V 216 filminde görsel ve davranışsal olarak herhangi bir batıl inanç unsuruna yer verilmediği görülmüştür. Ancak, Arif ile 216’nın kavga sahnesinde, cam kırılması üzerine Arif, “Nazar nazar.” Diyerek nazara sözel atıfta bulunmaktadır.

İbadet ile İlgili İletiler

İncelenen filmlerde, Namaz, Oruç, Zekat, Hac, Kurban veya Kuran-ı Kerim okunması gibi ibadetle ilgili unsurlara yer verilmediği görülmüştür. Bu durum uzay ve ilkel çağlarla ilgili olan A.R.O.G. ve G.O.R.A. filmleri bakımından normal karşılanabilir. 1969 ve günümüz Türkiye’sini konu edinen Arif V 216 filminde ise ibadetlerle ilgili unsurlara sosyal hayattaki tezahürleri bağlamında senaryoda yer verilebilirdi. Buradan yola çıkarak Cem Yılmaz filmlerinde özel bir tercih olarak ibadetlere olumlu ya da olumsuz bağlamda yer verilmediği söylenebilir.

Din İle İlgili Sözel İletiler

Tablo 3: G.O.R.A., A.R.O.G. ve Arif V 216 Filmlerinde Dinle İlgili Sözel İletiler

	G.O.R.A.	A.R.O.G.	Arif V 216
İçinde Allah lafzı geçen olumlu ifadeler (Allah Allah, Allah aşkına, Hay Allah, vb.)	22	27	44
Valla/Vallahi	17	9	21
Eyvallah	5	4	8
Helal olsun/ Helal		-	14
Ya Rabbi	1	6	5
Hayırdır /Hayırlı İşler/Hayırlı Olsun	5	3	1
Selamün Aleyküm/Aleyküm Selam	4	-	3
Tövbe Estağfurullah/ Tövbe	3	1	1
Maşallah	-	1	2
İnşallah	1	-	2

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere, filmlerde dinle ilgili birçok sözel ileti bulunmaktadır. Allah lafzı 93, "Ya Rabbi" ifadesi 12, "Maşallah" ifadesi üç, "İnşallah" ifadesi üç, "Tövbe Estağfurullah/ Tövbe" ifadeleri beş, "Valla/Vallahi" ifadeleri 47, "Eyvallah" ifadesi 17, "Hayırdır/Hayırlı İşler/Hayırlı Olsun" ifadeleri dokuz, "Selamün Aleyküm/Aleyküm Selam" ifadeleri yedi ve "Helal olsun/Helal" ifadeleri 14 defa geçmektedir. Bunlar içerisinde en çok şaşırma ifadesi olarak "Allah Allah" veya "Aman ya rabbi", kızgınlık anında "Allah aşkına", ağız alışkanlığı olarak "valla/vallahi" şeklinde yemin ifadelerine yer verilmiştir. Ayrıca, konuşma dilinin bir parçası olarak gündelik yaşamda kullanılan "eyvallah" veya "helal olsun/helal" ifadelerine de sık sık yer verilmiştir.

Bunların yanında ağız alışkanlığı olmaksızın İslami bir selamlaşma olarak "Selamun Aleyküm" ifadesi G.O.R.A. filminde Arif tarafından dört defa kullanılmıştır. Arif V 216 filminde ise iki sahnede selamlaşmaya yer verilmiştir. Bunlardan ilki 1969'da bir ev sahnesinde geçmektedir. Cambaz Ömer ev halkına "Selamün aleyküm millet." der, ev halkı da kendisine "Aleyküm selam." diyerek karşılık verir. İkinci selamlaşma sahnesi ise, 216'nın dünyayı robotlaştırdığı 2018 yılında geçmektedir. Bu sahnede, robot kendisine merhaba denmesine rağmen "Aleyküm Selam" şeklinde selama karşılık vermektedir.

Değerler ile İlgili Olumlu İletiler

İncelenen filmlerde değerler ile ilgili olumlu iletilere birçok sahnede yer verildiği görülmektedir. Filmlerde, en fazla işlenen unsurlar olarak, yardımlaşma ile ilgili iletiler 27, sevgi 20 ve kardeşlik/dostluk 16 defa geçmektedir.

Tablo 4: G.O.R.A., A.R.O.G. ve Arif V 216 Filmlerinde Değerler İle İlgili Olumlu İletiler

	G.O.R.A.	A.R.O.G.	Arif V 216
Yardımlaşma	7	12	8
Sevgi	3	3	14
Kardeşlik - Dostluk	3	2	11
Cesaret	1	2	3
Affedicilik	1	2	2
Saygı	2	2	1
Merhamet	1	1	2
Vefa	2	-	2
Pişmanlık	-	2	1
Dürüstlük	-	-	3
Fedakârlık		1	2
Nezaket	1	-	2
Onur/Namus	-	-	2
Vicdanlılık	-	-	2

Yardımlaşma:

G.O.R.A. filminin ilk dakikalarında Arif, tanımadığı yaşlı bir adamı arabasına alarak onu gitmek istediği yere götürmekte ve filmin ilk sahnelerinden itibaren Arif'in yardımsever bir kişi olduğu izlenimi

seyirciye verilmektedir. Ayrıca filmin diğer sahnelerinde de, farklı karakterlerin birbirlerine yardım ettiği görülmektedir.

A.R.O.G. filminde, arı sokması sonucu bayılan Arif'e taş devri insanları yardım ederek onun iyileşmesini sağlamaktadır. Arif de, medeniyetin hızlı bir şekilde gelişim göstermesini sağlamak için taş devri insanlarına bildiklerini aktarmakta ve onların toplumsal gelişimine yardım etmektedir. Medeniyetin gelişiminde Arif'in ihtiyaç duyduğu aletlere ulaşmak ve onları kullanmak yasak olmasına rağmen, Taşo aletlerin saklı tutulduğu mağaraya Arif'i götürerek ona yardım etmektedir.

Arif V 216 filminde de Arif'in yardımsever kişiliği ön planda yer almaktadır. Arif, arkadaşı 216'yı G.O.R.A. gezegenine geri göndererek onu Dünya'nın kötülüklerinden uzak tutmak istemektedir. Arif, Pembe Şeker'in gözlerinin açılması için gerekli olan yüz bin liralık çeki Pembe Şeker'e vererek ona maddi olarak da yardım etmek ister. Ancak, Pembe Şeker'in gözlerinin gördüğünü öğrendikten sonra, kullanılmayan çeki Garavel'in gözlerinin açılması için kullanır.

Sevgi:

Sevgi unsuru özellikle *Arif V 216* filminde ön plana çıkan değerlerle ilgili diğer olumlu bir iletidir. 216, Gora gezegeninden Dünya'ya gelme sebebini "*Sizler gibi sevmek, sevilmek istiyorum.*" şeklinde ifade etmekte ve sevgiye olan özlemini dile getirmektedir. 216 aradığı sevgiyi 1969 yılına gittiklerinde Pembe Şeker karakterinde bulur. Başka bir sahnede ise üçkağıtçı bir tüccar olan Besim "*Yüzlerce binlerce üretelim senden, çoğaltalım seni, herkesin ama herkesin sevgilisi olursun, insanların kalbine girersin*" diyerek 216'yı ikna etmeye çalışır. Bu sözlerden çok etkilenen 216 "*İnsanların kalbine girebilmek.*" diyerek bu fikre sıcak bakmaktadır. Arif de 216'ya olan arkadaşça sevgisinden dolayı, 216'nın kötü karakterli kişilerin eline geçmesini engellemek istemektedir. Ayrıca, gelecekte 216'nın kötü bir karaktere dönüştüğünü öğrenen Arif ve Pembe Şeker, 216'nın Pembe Şeker'e olan sevgisi sayesinde onun kötü bir karaktere dönüşmesinin önüne geçmeyi amaçlarlar.

İncelenen diğer bir film olan G.O.R.A.'da Arif, "*Ben Ceku'yla cehenneme giderim.*" diyerek Ceku'ya olan sevgisini dile getirmektedir. A.R.O.G. filminde ise, Taşo sevdiği kızın resmini sırtına dövme yaptırır ve her fırsatta Mimi'ye olan sevgisini dile getirir.

Kardeşlik/Dostluk:

G.O.R.A. filminde Arif, Bob Marley Faruk, 216 ve Ceku arasındaki arkadaşlık ilişkileri ön plandadır. Arif, filmin son sahnelerinde "*Dünyada böyle arkadaşlık yok vallahi.*" diyerek bahsi geçen bu arkadaşlık ilişkisinin niteliğine vurgu yapmaktadır.

Arif V 216 filminde, Arif ve 216 arasındaki arkadaşlık ilişkisi ön plandadır. Arif'in çırağı, 216 ile karşılaşınca "*Usta, bunu internete koysak iki milyon dolara satarız*" der. Ancak Arif çıkarıcı bir karakter olmasına rağmen bu teklifi reddeder. Filmin üç farklı sahnesinde ise Arif, 216'ya "*kardeşim*" şeklinde hitap eder. Arif her ne kadar çoğu zaman 216'ya hakaretamiz sözler söylese de, onun iyiliğini düşünerek 216'yı Dünya'dan uzaklaştırmak ister. Bunda başarılı olamayınca da, onu düşmüş olduğu yanlığıdan kurtarmaya çalışır ve bunun için tehlikeyi göze alarak kötü karakterli kişilerle mücadele eder.

Cesaret:

Üç filmde de kahramanların cesaret örneği gösterdikleri çeşitli sahneler bulunmaktadır. Örneğin G.O.R.A. filminde Arif, 216 ve Bob Marley Faruk, Ceku'u kurtarabilmek için Gora koruma kalkanına geri dönmektedir. A.R.O.G. filminde Mimi, kendilerine kötü davranan Karga'ya karşı gelmektedir. *Arif V 216* filminde Pembe Şeker, gökdelenden düşen Arif'in arkasından atlar ve zaman makinesinin yardımıyla Arif'i yere düşmekten kurtarır.

Saygı:

İncelenen filmlerde saygı değerinin daha çok kalıplaşmış davranışlar şeklinde yer aldığı görülmektedir. Örneğin her ne kadar kötü karakterler olsa da Logar ve Kuna, kendilerini karşılamaya gelen Amir Toca ve eşinin elini öpüp alınlarına götürmektedir. A.R.O.G. filminde Arif ve Taşo, Dimi ile karşılaşınca Arif "*Müsaade et bir elini öpsün.*" diyerek Taşo'ya Dimi'nin elini öptürür. *Arif V 216* filminde, Arif ve 216 1969 yılında iken bir çocuk elle kendilerini göstererek "*Aaa anne bak palyaço.*" der. Bunun üzerine çocuğun annesi de "*Tuna, ne ayıp elle gösterilmez.*" der.

Affedicilik:

Cem Yılmaz filmlerinde başkarakter Arif'in kendine büyük kötülükler yapan kişileri samimi bir şekilde affettiği görülmektedir. Bu bağlamda affedici başkarakter seyirciye model olarak sunulmaktadır. Örnek vermek gerekirse, G.O.R.A. gezegeninde hapiste iken kavga ettiği kişiler Arif'ten özür dilerler. Arif de onları affeder. A.R.O.G. filminde Arif, G.O.R.A. filminde kendisini Dünya'dan bir köle olarak kaçıran ve film

boyunca baş kötü karakter olan Logar'ın kendisinden özür dilemesi üzerine Logar'ı affeder. Arif V 216 filminde ise, Arif "Ölmeni istemedim, yeter ki ne mal olduğunu anla ve kendine gel istedim" diyerek filmin baş kötü karakteri olan Besim'i düşmekten kurtarır ve onu affeder. Üç örnekte de affetme erdemini gösteren kişinin başkarakter olması, ilgili sahnelerde vurgulanan değerlerin seyirci tarafından örnek alınma ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Diğer Değerler:

İncelenen filmlerde yoğun olarak yer verilmesi de; merhamet, vefa, pişmanlık, fedakârlık, nezâket, onur/namus, vicdanlılık ve dürüstlük değerlerine ilişkin iletiler de tespit edilmiştir. G.O.R.A. filminde 216, Ceku'nun hayat hikayesini duyunca, Ceku'ya sarılması ve "Ah canım benim. Ne çilesi varmış bu kızın." sözleri merhamet; yine G.O.R.A. filminde Garavel'in, Ceku'nun babasına verdiği sözden dolayı Ceku'ya yardım etmesi vefa; A.R.O.G. filminde Kaya'nın, pişmanlık içeren bir ses tonu ile Arif'e "Arif Bey, sizden çok şey öğrendik, gitmeyin kalın bizimle." cümlesi pişmanlık; diğer bir sahnede futbol maçı esnasında Dimi'nin, büyük bir fedakârlık örneği göstererek kaleye gitmekte olan topu canı pahasına durdurması fedakârlık; Arif V 216 filminde, 1969 yılına ilişkin gösterilen ilk sahnelerde insanların kibar konuşmaları nezâket; başka bir sahnede 216'nın, "Biz onurumuz için yaşarız." sözleri onur; 216'nın Arif'e ağlamaklı bir ses tonu ile geçmişe ilişkin anılardan bahsetmesi ve Arif'in bu konuşma sonunda 216'nın isteklerini kabul etmesi vicdanlılık değerinin göstergesidir.

Değerler ile İlgili Olumsuz İletiler

G.O.R.A., A.R.O.G. ve Arif V 216 filmlerinde değerler ile ilgili olumsuz ileti olarak, yalan 37, sahtekarlık 12, kıskançlık sekiz, argo söz on, hırsızlık dört, bencillik ise bir defa geçmektedir.

Tablo 5: G.O.R.A., A.R.O.G. ve Arif V 216 Filmlerinde Değerler ile İlgili Olumsuz İletiler

	G.O.R.A.	A.R.O.G.	Arif V 216
Yalan	18	8	11
Sahtekarlık	6	2	4
Argo	4	2	4
Kıskançlık	1	4	3
Hırsızlık	-	-	4
Kin Duyma		2	
Bencillik	-	-	1

Yalan:

İncelenen filmlerde, yalana çok kolay bir şekilde başvurulmaktadır. Karakterler karşılaştıkları en basit durumda dahi yalan söylemektedirler. G.O.R.A. filminin başlangıç sahnelerinde, Arif "Ufo benim gözlemlediğim bir olay, ben bunu gördüm fotoğrafımı çekmeyeyim mi? Kaldı ki benim uzaylı ile birebir sevişen arkadaşım var." diyerek sahte ufo fotoğrafları satmaya çalışmaktadır. Fotoğraftaki ufoların Kütahya Porselen markalı bir tabak olduğu ortaya çıkınca ise "Ben bunu Kütahya'da çektim zaten" diyerek yalan söylemeye devam etmektedir. Arkadaşı Muhittin'in "Maliyeciler seni soruyordu oğlum ne iş" sorusuna Arif, "Turizm Bakanlığı'ndan bir takdirname vardı, odur" diyerek yalan söylemektedir. 216, Logar'a "Sizi çok özledi, valla ben bilmiyorum isminizi sayıklayıp durdu" diyerek Logar'dan nefret ediyor olmasına rağmen Ceku'nun kendisini çok özlediğini söylemektedir. Bu sahnede 216, her ne kadar bir ağız alışkanlığı olarak kullanılsa dahi "valla" diyerek yalan söylerken yemin de etmektedir. Başka bir sahnede ise yine 216, Logar'a söylemediği şeyleri söylemiş gibi Ceku'ya anlatmaktadır ve anlattıklarının inandırıcılığını kuvvetlendirmek için "valla direk söyledim" diyerek yine yalan söze yemin etmektedir. Logar, "Kızınızla birbirimizi seviyoruz" diyerek Ceku'nun babası Amir Taco'ya yalan söylemektedir.

A.R.O.G. filmi yine Arif'in yalan söylediği bir sahne ile başlamaktadır. Ceku'nun "Gemi nerde Arif?" sorusu üzerine gemiyi bir hurdacıya sattığını hatırlar ve "Galiba ben onun Temmuz pulunu falan yatırmadım ama belgeleri falan halledilir herhalde" diyerek yalan söyler. Dimi'nin "Ne topu ya, Aragon oyunu o, biz ne anlarız" demesi üzerine, Aragonlular ile futbol oynamak kendi fikri olmasına rağmen Arif "Ben önce pinpon dedim. Bu kıl kuyruk top dedi." diyerek yalan söyler.

Arif V 216 filmi de diğer iki film gibi Arif'in yalanlar söylediği ve sahtekarlık yaptığı sahneler ile başlamaktadır. Arif telefonda konuştuğu kişilere uzay ile ilgili nesnelere satmak istemekte ve "Ay taşı mı? Var ama karanlık yüzünden." diyerek elinde tuttuğu bir taşı telefonda pazarlamak istemektedir. Arif, uzaydan gelen arkadaşını 216'yı monte ettikten sonra, 216 "Arif, parça arttı mı?" diye sormakta, Arif ise anında yalan söyleyerek "Yoo hayır artmadı" şeklinde cevap vermektedir. Yine aynı sahnenin devamında arkadan bir kedi

sesi gelmesi üzerine 216 "Evde kedi mi var?" diye sormakta Arif ise yine yalan söyleyerek "Kim söyledi, yok kedim yok" diyerek karşılık vermektedir. Pembe Şeker ve Kemal Hoca da, yaptıkları sosyal bir deney için gözleri görmesine rağmen Pembe Şeker'in kör olduğu yalanını söylemektedirler. Görüldüğü üzere üç filmde de karakterler çok kolay ve sık bir şekilde yalana başvurmakta, seyircinin özdeşim kuracağı karakterler üzerinden olumsuz bir davranış model olarak sunulmaktadır.

Sahtekarlık:

İncelenen filmlerde yalan ve sahtekarlık sahneleri birbiri ile iç içedir. Arif yaptığı sahtekarlıklara insanları inandırabilmek için yalandan faydalanmaktadır. Örneğin, G.O.R.A. filminde Arif, üzerinde Kütahya Porselen yazan tabakları ufo gibi gösteren fotoğraflar satmak istemektedir. Başka bir sahnede yine Arif, yaşlı bir adamın eline bir tabak verir, ışığın da etkisi ile yaşlı adamın ufo görmüş gibi fotoğrafını çekerken "Ufo gören masum köylü" diyerek ekler. Arif'in sahtekarlıkları Dünya'dan G.O.R.A. gezegenine kaçırıldıktan sonra da devam etmektedir. Arif, G.O.R.A. gezegeninden kaçarken, kendisini arayan Muhittin'e "5 bin de, 3 bin 500 bize gelişi zaten. Turist mi, tamam çak 5 bin'e." diyerek her koşulda fırsat buldukça sahtekarlık yapmaktadır.

A.R.O.G. filminde Arif, medeniyeti hızlandırıp biran önce geldiği yıla dönmek istediğinden kendisinin yapmış olduğu bir sahtekarlığa rastlanılmamıştır. Ancak filmde tespit edilen sahtekarlık örneği olarak Logar, Arif'i kandırabilmek için yaptıklarından dolayı pişman olduğunu ve ona yardım etmek istediği söyler. Arif'i kandırdıktan sonra bir milyon yıl geçmişe gönderirken "Bir insan bu kadar geri zekalı olamaz... İki ağladık hemen tuzağa düştü" der.

Arif V 216 filmi, yine Arif'in sahtekarlık yapmaya çalıştığı sahneler ile başlamaktadır. Arif telefonla konuştuğu kişilere; uzaydan yıldız, Ay'dan taş veya Ay'a ilk ayak basan astronotun ayak izini satmaya çalışmakta ve kendi yaptığı sertifikayı NASA sertifikası gibi insanlara göndermektedir.

Argo:

G.O.R.A. filminde, "Yavşa kıza, iyice yavşa.", "Sende olanı sana koyacağız." ve "Sen ne manyak adamsın."; A.R.O.G. filminde "Birde şu etrafa s.çm. olayını halletsek.", Arif V 216 filminde ise "Bi b.k.l.k var bu işte.", "Koyacağımı koydun sağol." ve "Ben de onu diyorum işte, patlamayalım." şeklinde argo ifadeler yer verildiği görülmektedir. Argo ve küfürlü ifadeler filmlerde günlük hayatın doğal bir parçasıymış gibi rahatlıkla kullanılmaktadır.

Kıskançlık:

Filmlerde kıskançlıkla ilgili çeşitli iletiler de yer almaktadır. Örneğin, G.O.R.A. filminde, Arif "Sen benim önümden çık da şimdi, bunlar senin arkandan bakarlar." diyerek Ceku'nun arkasından kendisi merdivenleri tırmanmaktadır. A.R.O.G. filminde ise Taşo, Arif'in Mimi ve birkaç Aroglu kadını izlediğini görünce, "Ne kıızı seyrediyorsun be diyerek" Mimi'yi kıskanır. Arif V 216 filminde de 216, "Beni hep kıskandın Arif, ta en başından beri kıskandın. Başrolde hep sen olacaksın. Şakalar yapacaksın, kiki kiki güleceğiz, peki ya duygular. Buranın yıldızı ben olunca iki insanın sevgisini kazanınca ayarın kaçtı." diyerek Arif'i kıskançlıkla suçlamaktadır.

Diğer Olumsuz Değerler:

Hırsızlık, kin duyma ve bencillik filmlerde yer verilen diğer olumsuz iletilerdir. Arif V 216 filminde Çitlenbik, Arif'in saatini, cep telefonunu ve saatini çalar. Ancak Çitlenbik, çaldığı bütün eşyaları Arif'e geri vermektedir. A.R.O.G. filminde Logar, "Beni iyi dinle geri zekalı. Sevdiğim kıızı elimden aldın, hapis yattım." diyerek Arif'e olan kininin sebebinin açıklamaktadır. Arif V 216 filminde Arif, 216'ya "Bildiğimiz şeyler, kıızı ameliyat ettirelim, Çitlenbik'in ayağına platin taktıralım, ulan bu mahallenin ameliyatı biter mi, hep bildiğimiz şeyler, yürü ya" diyerek bencilce bir davranış sergiler.

Seyirciler filmin ana karakteri ile empati yapmakta ve davranışlarını model almaktadırlar. Bu durum sık sık özdeşim kurma boyutuna da çıkmaktadır. Böylece seyirci özdeşim kurduğu karakterin yerine kendisini koymakta, kahramanın zaferini kendi zaferi gibi algılamakta, her davranışında onun tarafını tutmaktadır. Bu durum anti kahramanlar[†] için de geçerli olmaktadır. Seyirci anti kahramanlarla da özdeşim kurmakta, onların cinayet, hırsızlık, dolandırıcılık gibi davranışlarını kabullenmekte, normal karşılamakta ve gerçek hayatındaki değerleri ile çelişse bile anti kahramanın olumsuz davranışlarını hoş görmeye devam etmektedir.

İncelediğimiz filmlerdeki Arif karakteri de bir anti kahramandır. Her ne kadar sevimli, komik bir kişiliğe sahip olsa da aslında sürekli yalanlar söyleyen, dolandırıcılıkla para kazanan bir kişidir. Seyirci

[†] Anti kahraman, katil, uyuşturucu kaçakçısı, hırsız vs. olmasına rağmen bazı empatik özelliklerinden ötürü seyirci tarafından benimsenen ana karakterdir. *Taxi Driver* filmindeki Travis, *Leon* filmindeki Leon karakterleri anti kahramana örnek olarak verilebilir.

onunla özdeşim kurduğu için olumsuz özellikleri hoş karşılanmakta ve normal görülmektedir. Başka bir deyişle olumlu özellikleri sebebiyle yaptığı her türlü illegal iş yahut gayri ahlâkî davranış filmde meşrulaştırılmakta ve model olarak sunulmaktadır.

Cinsellik İle İlgili İletiler

Aşağıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere, incelenen filmlerin bir çok sahnesinde cinsel içerikli unsurlara rastlanılmaktadır. Filmlerde cinsellik içeren davranışa 52, dekolte giyime 38, cinselliğin ima yolu ile anlatılmasına 23 ve eşcinsellik barındıran davranışlara 23 defa yer verildiği tespit edilmiştir.

Tablo 6: G.O.R.A., A.R.O.G. ve Arif V 216 Filmlerinde Cinsellik İle İlgili İletiler

	G.O.R.A.	A.R.O.G.	Arif V 216
Cinsellik İçeren Davranış	30	9	13
Dekolte Giyim	15	11	12
Cinselliğin İması	8	9	6
Eşcinsel Davranışlar	16	-	7

Cinsellik İçerin Davranış:

İncelenen üç filmde de öpüşmek dışında, tensel temasa dayalı ileri seviye cinsellik unsuruna rastlanılmamıştır. Ancak, +18 olarak sınıflandırılabilir porno film afişlerinde yer alan çıplak kadın fotoğrafları, cinsel ilişki esnasında çıkarılan sesler veya edep sınırlarını aşan cinsellik imaları ile görsel ve sözel olarak ileri derece cinsellik unsurlarının bulunduğu tespit edilmiştir.

G.O.R.A. filmindeki Erşan Kureri karakteri, erotik film yapımcısıdır. Ofis duvarındaki erotik film afişlerinde çıplak kadın ve erkek fotoğrafları yer almakta, afişlerdeki film isimleri ise cinsel imalar ihtiva etmektedir. Ayrıca, ofisinde film çekimi için oyuncu seçmesi yapılırken bütün erkek karakterler ayakta sadece iç çamaşırı ile beklemektedir.

A.R.O.G. filminde, görsel olarak herhangi bir cinsellik unsurunun yer almadığı görülmüştür. Ancak, "viagra" kullanımı gibi cinselliğe atıfta bulunan unsurlara yer verilmiştir. Arif, viagra'yı aldıktan sonra kabak ve kavunu bile birer cinsel obje olarak görmektedir. Viagra'nın etkisinden kurtulmak için kendisini bulunduğu ortamdan dışarıya atan Arif, bir maymun ile karşılaşır. Maymuna imalı bir şekilde bakan Arif, maymunun elinden tutarak karanlıkla kaybolurlar. Bu sahne ile "zoofili" olarak ifade edilen hayvanlarla ilişkiye girilmesi iması verilirken, bir sonraki sahnede Arif "Abi yokluktan oldu abartmayalım." diyerek kendi ağzı ile zoofili eylemini itiraf etmektedir. Filmde, zoofili eyleminin seyircinin özdeşim kurduğu başkarakter tarafından yapılması, söz konusu eylemi hoş göstermektedir. A.R.O.G. filminin farklı sahnelerinde sözel ve görsel olarak cinsellik iması bulunan söylem ve eylemlere yer verildiği de görülmüştür.

G.O.R.A. filminde erotik film yapımcısı olan Erşan Kureri, Arif V 216 filminde 1969 yılında "Kay Kay Kulüp"te bir disk jockey (DJ) olarak karşımıza çıkmaktadır. Erşan Kureri, cinsellik imasının çokça olduğu bir şarkı söyleyerek sahneye giriş yapar. Yapılan erotik danslar yanında arka fondan da cinsel ilişki esnasında çıkan sesleri andıran sesler gelmektedir. Ayrıca, Arif ve Garavel ile ofisinde görüşmeye başlamadan önce Erşan Kureri, arka ofise geçer. Arka ofisten yine cinsel ilişki iması olan sesler duyulmaktadır.

Dekolte Giyim:

G.O.R.A. filminin ilk sahnesi, göğüs dekoltesi, mini etekli ve göbek bölgeleri açık olan uzay gemisindeki kadın mürettebatın gösterilmesiyle başlamaktadır ve bütün uzay gemisi sahnelerinde kadın mürettebat aynı dekolte elbiseler ile gösterilmektedir. Filmin baş kadın karakteri olan Ceku da çoğunlukla mini etekli ve dekolte kıyafetler giymiş bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Logar ile Ceku'nun düğün törenine katılan kadınlar da yine aynı şekilde dekolte kıyafetler giymişlerdir.

A.R.O.G. filminde de özellikle güzel kadınlar mini etek tarzında kısa, göbek bölgesi açık ve dekoltesi hayvan kürkleri giymektedirler. Çirkin olarak gösterilen kadınlar ise, daha kapalı sayılabilecek, diz altlarına kadar uzanan ve dekoltesiz kıyafetler giymektedir.

Arif V 216 filmi, 1969 yılında geçiyor olmasına rağmen, filmde gösterilen kadın karakterlerin çoğu dekolte kıyafet giymektedir. Özellikle filmdeki parti sahnelerinde kadınlar dekoltesizdir. Ayrıca, Arif'in şarkı söylediği sahnelerde kendisine eşlik eden kadın dansçılar müstehcen kıyafetler giymişlerdir.

Eşcinsel Davranışlar:

G.O.R.A. filminde; 216, Logar, Kuna, Tihulu ve zenci bir esir eşcinsel davranışlar gösteren karakterler olarak karşımıza çıkmaktadır. 216 bir robot olmasına rağmen konuşma şekli ve hareket tarzı ile eşcinsellik izlenimi vermektedir. Kuna hem görünüş, hem konuşma hem de hareketleri ile eşcinsel bir figür

olarak karşımıza çıkmaktadır. Logar görünüş ve davranış olarak eşcinsellik izlenimi vermese bile, Kuna ile birlikte hologram şeklinde erkek dansçı izlemektedir. Hatta; Logar, Kuna ve Tihulu bir yatakta çıplak bir şekilde gösterilmekte ve eşcinsel bir ilişki olduğu izlenimi seyirciye verilmektedir. G.O.R.A.'da eşcinsel karakterler 216 hariç hep Arif'in düşmanı olan karakterlerdir. Ayrıca bu karakterlerdeki eşcinsellik alay konusu olarak ele alınmaktadır. Arif ise heteroseksüelliğini vurgulamaktadır.

A.R.O.G. filminde eşcinsellik içeren herhangi bir sahneye rastlanılmamıştır. Arif V 216 filminde eşcinsel davranışlara yoğun bir şekilde verilmemekle birlikte, Zeki Müren'in olduğu sahnelerde ve Arif meşhur olduktan sonra Zeki Müren'le özdeşleşen kıyafetler giydiği sahnelerde eşcinselliğe atıfta bulunmaktadır.

Genel olarak incelenen filmlerde cinselliğe yoğun bir şekilde yer verildiği, gerek görsel gerek sözel olarak esprilerin cinsellik üzerinden yapıldığı görülmektedir. Bu durum zoofili gibi cinsel sapkınlıkların konu edilmesine bile sebep olabilmektedir.

Şiddet ile İlgili İletiler

T.C. Anayasası'nın 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 2. Maddesinin d bendinde; "Şiddet: Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı" şeklinde açıklanmaktadır.

Köknel'in tanımına göre "Şiddet (violence) sözcüğü genel anlamda, aşırı duyu durumunu, bir olgunun yoğunluğunu, sertliğini, kaba ve sert davranışı nitelendirirken, özel olarak saldırgan davranışları, kaba kuvveti; beden gücünün kötüye kullanılmasını; Saldırgan davranışlar, yüz mimiğinden ya da bir sözcükten; doğayı, canlıyı yakan, yıkan şiddet eylemlerine kadar geniş bir yelpaze içinde yer alır." (Köknel, 2000, s. 20). Bu bilgiler ışığında araştırmamızdaki şiddet başlığı, filmlerde geçen şiddet eylemleri de dikkate alınarak Fiziksel ve Psikolojik şiddet olmak üzere iki kategoride değerlendirilmiştir.

Tablo 7: G.O.R.A., A.R.O.G. ve Arif V 216 Filmlerinde Şiddet İle İlgili İletiler

		G.O.R.A.	A.R.O.G.	Arif V 216
Psikolojik Şiddet	Hakaret	34	25	31
	Küfür	31	14	34
	Alay Etme/Aşağılama	12	4	7
	Tehdit	5	3	3
Fiziksel Şiddet		22	13	18

Yukarıda yer verilen tablodan da görüleceği üzere, G.O.R.A., A.R.O.G. ve Arif V 216 filmlerinde şiddet ile ilgili iletilere sıkça yer verilmiştir. İncelenen üç filmde; hakaret 90, küfür 79, fiziksel şiddet 53, alay ve aşağılama 23, tehdit ise 11 defa kullanılmıştır.

Hakaret:

G.O.R.A. filminde tespit edilen 34 hakaret içerikli iletinin altısında "geri zekalı", dördünde "köpek", üçünde "pezevenk", üçünde ".bne", ikisinde "terbiyesiz", ikisinde "maymun" ifadeleri geçmektedir. Ayrıca, "sığır", "eşek" ve "hayvan" gibi hakaret ifadeleri birer kez kullanılmıştır. A.R.O.G. filminde tespit edilen 25 hakaret içerikli iletinin yedisinde "geri zekalı", ikisinde "salak", ikisinde "maymun" ve birer tanesinde "sığır", "öküz", "eşek", "kuş kafa", "kirpi kafa", "çakal" ifadeleri geçmektedir. Arif V 216 filminde tespit edilen 31 hakaret içerikli iletinin altısında "eşek", altısında "manyak", üçünde "sığır", ikisinde "pezevenk" ve ikisinde "ibiş" ifadeleri geçmektedir. Genel olarak filmlerde "geri zekalı" ve muhtelif hayvan isimleri hakaret amaçlı olarak kullanılan ifadelerdendir.

Küfür:

Küfür filmlerde hem sözlü olarak hem de el hareketleri şeklinde ima yolu ile kullanılmıştır. G.O.R.A. filminde tespit edilen 31 küfür içerikli iletinin 15'i; A.R.O.G. filminde tespit edilen 14 küfür içerikli iletinin yedisi; Arif V 216 filminde tespit edilen 34 küfür içerikli iletinin 21'i Arif tarafından söylenmiştir. Arif, filmlerde kolay yalan söyleyen ve sahtekarlık yapmaya meyilli bir karakter olarak görünmesi yanında ağzından sürekli küfür içerikli kelimeler dökülen bir karakter olarak çizilmektedir. Aynı zamanda, A.R.O.G. filminde, Arif Aroglulara takımlarının motivasyonu artırmak için tezahürat yapmasını öğretilirken tamamen

küfür içerikli ifadeler kullanmıştır. Maç esnasında da, taraftarlar söz konusu tezahüratı iki sefer kullanmışlardır.

Alay Etme/Aşağılama:

G.O.R.A. filminde, halı almak için dükkanına gelen İngiliz turistin eşine bir şey sorması üzerine Arif "Karıya sorma artık kariya ne soruyorsun?" diyerek kadınları aşağılayan bir ifade kullanmaktadır. Logar, üç farklı sahnede "Pis Dünyalı" ifadesiyle, dünyalıları kastederek "Bu medeniyetsiz maymunlara yaptıklarım az bile." ve "Bu Dünyalı bir mahkum" diyerek dünyalıları aşağılamaktadır. Dört farklı sahnede "Bir cisim yaklaşıyor" diyen kırmızı elbise giymiş kısa boylu bir adam Logar ve Kuna tarafından aşağılanmaktadır. Ayrıca, Logar'ın Dünyalılardan nefret etme sebebinin açıklandığı sahne, 14 Temmuz 1789 tarihinde bir ufonun Aksaray'a iniş yapması ile başlamakta ve Logar'ın büyük büyük babası Komutan Kubar ve bir robotun ufodan inerek giyim ve kuşamı ile Anadolu insanı izlenimi veren bir kişiyi selamlaması ile devam etmektedir. Ancak bu kişi kendisine verilen selama karşılık, Kubar'a ve robota taş atarak onları kovalamakta ve yakaladığı robota tecavüz etmektedir. 14 Temmuz 1789 tarihinin Fransız İhtilali'nin önemli mihenk taşlarından birisi olan Bastille Baskını'nın yapıldığı gün olduğu dikkate alındığında, Avrupa'da yeni bir çağ başlarken Anadolu toprakları tecavüz ile anılmakta ve bu sahne ile Anadolu insanının aşağılandığı görülmektedir.

A.R.O.G. filminde Arif, iki farklı sahnede Taşo'nun ve köylülerin taklidini yaparak onlarla alay etmektedir. Aroglular ile Aragonlular arasında oynanan futbol maçı öncesinde, Aragonlu taraftarlar Aroglulara sebze atarak onları aşağılamaktadır.

Arif V 216 filminde Arif, 216'yı G.O.R.A. gezegenine geri göndermek isterken "Ben burada seni kurtarmaya çalışıyorum. 2 mb'lık aklınla bana duygu sömürüsü yapma!" diyerek, kardeşim dediği 216'yı aşağılar. Pervin, Pembe Şeker'e "Allah'ın köylüsü" diyerek onu aşağılamak ister. Pembe Şeker de, Pervin'e "Köylüye kurban olun siz" diyerek bu aşağılama teşebbüsüne karşı çıkar.

Şiddet, küfür, hakaret ve alay etme/aşağılama yerli komedi filmlerinde karşımıza çıkan en büyük sorunlardandır. Türk sinema tarihinde en fazla izleyiciye ulaşan "Recep İvedik 5" filmi üzerine yapılan bir incelemede Recep İvedik karakterinin; "şiddet" olarak tanımlanan hareketlerin neredeyse hepsini sıklıkla yaptığı ve filmde mizahi unsurlarla süslenen şiddet gösterimlerinin, şiddet kodlarına yeniden bir alan ürettiği tespit edilmiştir (Alp & Turan, 2019, s. 29). İncelenen Cem Yılmaz filmlerinde şiddetin, küfrün, hakaretin ve alay etmenin ele alınış biçimi olarak popüler kültür etkisinde çekilen yerli komedi filmlerinden farklı olmadığı görülmektedir.

Tehdit:

Hakaret, küfür ve alay etme dışında kalan psikolojik şiddet türlerinden bir diğeri olan tehdit, incelenen filmlerde toplam on sahnede tespit edilmiştir. G.O.R.A. filminde Arif, tartıştığı Japon turiste "Hareket yapma, hareket yapma, turist murist tanımam, gözünün üstüne bir tane koyarım." demektedir. A.R.O.G. filminde Taso, Mimiye kıskanır ve Arife "Öldürürüm seni" der. Arif V 216 filminde Arif, Besim'e "Besimciğim, birazdan seni öyle bir döveceğim ki, keşke anam beni aldırıysaymış diyeceksin." diyerek onu tehdit etmektedir.

Fiziksel Şiddet:

Filmlerde geçen fiziksel şiddet unsuları genel olarak tokat atma, kavga, bayıltma veya öldürme sahnelerinden oluşmaktadır. G.O.R.A. filminde, Japon turist rehberi kendisine hakaret eden Arif'e; diğer bir sahnede ise Ceku, kendisiyle evlenmek isteyen Logar'a tokat atar. Arif kaçırıldıktan sonra diğer mahkumlarla bir aradayken, kendisine kırmızı gül gönderen bir kişiye kafa atarak onunla kavga eder; Gora gezegeninden kaçmak isterken karşısına çıkan telekomatları (Goralı askerler) döver veya bayıltır. Ayrıca, Logar ve telekomatlar, güç kalkanından kaçan Arif ve arkadaşlarını bulmak için gittikleri bölgeyi yakıp yıkarlar, önlerine gelen herkesi öldürürler.

A.R.O.G. filminde, Arif'i bir milyon yıl öncesine göndermek isteyen Logar, onu bayıltır ve zaman makinesine bağlar. Bir milyon yıl öncesine gönderilen Arif, doğada gördüğü dinazor yavrularına küfür ederek tekme atar. Arif, Aroglulara yardım etmek için inşa ettiği petrol kuyusunun başında, orda bulunanlara "Burdan petrol çıkarayım mı" diye sorar. Orada bulunan bir kişinin "Çıkar" cevabı üzerine Arif, "Çıkarıyorum da savaş çıkarın değil mi?" derken karşısındaki Arogluya tokat atar. Mimi kendisine hediye olarak çiçek veren Taşo'ya çiçekleri fırlatır ve çiçeklerle Taşo'nun başına vurur. Bir futbol maçı esnasında sürekli kendilerine faul yapan Aragon takımından Carlos'a, Taşo kafa atar.

Arif V 216 filminde Arif, kendisini elçiliğe götürmek isteyen yabancı istihbarat görevlilerini döverek onları birbirine kelepçeler. Akabinde, S.W.A.T. komandoları (yabancı özel hareket timi) tarafından Arif'e ateş açılır. 1969 yılına ışınlandıklarında Arif, Pembe Şeker'e arabayla çarpan kişiye kafa atar. 216'yı kaçırmak

isteyen kişiler önce 216'yı döverler, sonrasında Arif'i döverek bayılırlar. Ayhan Işık ile Kerem Alışık ise 216 ve Arif'i döven kişileri döverler. Farklı sahnelerde ise, Arif 216'ya, 216 ise Arif ve Pembe Şeker'e tokat atar. Filmin son sahnelerinde ise Besim'in adamı olan Eryetiş, Zeki Müren'i vurur.

Görüldüğü üzere incelenen Cem Yılmaz filmlerinde cinsellik ve şiddet çok yoğun bir şekilde yer almaktadır. Filmlerdeki komedi de büyük oranda cinsellik ve şiddete dayalı olarak yapılmaktadır. Bu bağlamda sergilenen olumsuz davranışların önemli bir kısmı da seyircinin özdeşim kurduğu Arif karakteri üzerinden yapılmaktadır.

Kötü Alışkanlıklar ile İlgili İletiler

Tablo 8: G.O.R.A., A.R.O.G. ve Arif V 216 Filmlerinde Kötü Alışkanlıklar ile İlgili İletiler

	G.O.R.A.	A.R.O.G.	Arif V 216
Alkol	17	11	23
Sigara/Puro	11	8	9
Bahis	-	1	-

Filmlerde, kötü alışkanlık olarak bir sahnede bahis, toplam 52 sahnede alkol ve 28 sahnede sigara ve puro kullanımının yer aldığı tespit edilmiştir. Alkol kullanımının, filmlerde hayatın bir parçası olarak ele alındığı ve sık sık vurgulandığı görülmektedir.

Alkol:

Alkol, filmlerde gündelik hayatın parçası olarak işlenen bir ileti olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, G.O.R.A. filminde bir akşam vakti Arif, arkadaşı Muhittin'i telefonla aramaktadır. Muhittin çocuklarının yanında rakı içmektedir. Arif Ceku'ya, Dünya'nın güzelliklerinden bahsederken "Ay ışığı, romantik, rakımı alacaksın, güzeldir." diyerek alkol kullanımını tavsiye etmektedir. Garavel, "Eğitime başlamadan önce yemeğe ne dersiniz? Ayrıca rakı da var." der ve Yeni Rakı görseli ile başlayan bir yemek sahnesinde bardaklar şerefe denilerek kaldırılır ve içilir. Bu sahnenin Gora gezegeninde geçtiği düşünüldüğünde, Dünya dışındaki başka bir gezegende rakı sahnelerine vurgu yapılması dikkate değer bir husustur. Bir erotik film yapımcısı olan Erşan Kuner'in geçtiği sahnede ise, masada içki şişeleri ve kadehleri bulunmaktadır. Goralıların yemek yediği sahnede masada içki kadehleri bulunmakta, Logar ile Ceku'nun düğününde içki ikram edilmektedir.

A.R.O.G. filminde kendisinden özür dilemek için Dünya'ya gelen Logar ve Tihulu ile birlikte Arif ve eşi Ceku akşam yemeği yerken rakılar içilmekte ve Arif sarhoş olmaktadır. Logar tarafından bir milyon yıl öncesine gönderilen Arif'e, umutsuzluğa kapılıp sinir krizi geçirdiği bir anda Cuhara tarafından hindistan cevizi kabuğunda bir içki ikram edilir. Arif'in "Bu ne ya?" demesi üzerine Cuhara "Karıştırma, götür!" diyerek içkiyi uzatır. Arif içkiden bir yudum aldıktan sonra "Rakı bu ya!" der ve kavunla birlikte rakısını içerken Cuhara'yı "Mucit bu, mucit valla" diyerek yüceltir ve rakıyı içtikçe rahatlar. Bir sonraki sahnede ise, Cuhara Arif'e rakıyı nasıl yaptığını anlatır, sistemini gösterir. Arogluların yediği akşam yemeğinde yine rakılar içilir, şarkılar söylenir, danslar edilir ve insanlar sarhoş olur.

Arif V 216 filminin ilk sahnelerinde Arif rakı sofrası hazırlamaktadır. Garavel de sofraya hologram şeklinde dijital bir görüntü olarak gelir ve karşılıklı olarak rakı içerler. Garavel rakı kadehini "Sağlığa" diyerek kaldırır. Sahnenin sonlarına doğru Garavel'in hologram görüntüsünde bozulma olunca Arif esprili bir dil ile "Garavel hocam, yararmıyorsa içmeyeceksin." der. Filmin devamında içkili sahneler devam etmektedir. Arif 1969 yılına ışınlandığında, Garavel Arif'e yardım için gelir. Arif ve Garavel bir meyhaneye gidip rakı içerler. Bir iş adamı olan Besim'in sosyete camiasını davet ettiği partilerde yine içkiler içilir. Besim'in kardeşi Pervin'in gösterildiği bütün sahnelerde de, Pervin elinde içki kadehi taşımaktadır.

Sigara:

G.O.R.A. filminde tespit edilen 11 sigara sahnesinin onunda Arif yer almaktadır. Arif her ortamda ve şartta sigara içmekten ödün vermemektedir. Kaçırıldıktan sonra tuvaletini yaparken ve kaçmaya çalışırken ağızda sigarası vardır. Her fırsatta sigara içmeye çalışmaktadır. A.R.O.G. filminde Cuhara günümüzden bir milyon yıl öncesinde yaprakları sararak sigaralar yapmaktadır. Arif, kuleden kurtarmak için yanına gittiği adama sigara verir. Adam sigara içmek isterken kuleden aşağı düşer ve düştükten sonrada hala ağızda sigara vardır. Arif V 216 filminde, toplam dört sahnede Arif sigara içmekte, hatta bu durumu o denli abartmaktadır ki, helikopterin kanadında bile sigara içmektedir. Besim ise toplam beş sahnede puro içmektedir.

Bahis:

A.R.O.G. filminde Arif Karga'ya, "Senle bir oyun oynayalım, eğer yenersen yenilikleri, icatları serbest bırakacaksın, Arogluları köle etmeyeceksin, eğer sen yenersen kuleyi tek başıma bitireceğim, Ay'a kadar taş taşıyacağım,

var mısın?" diyerek futbol üzerine bahis oynamak istediğini söylemektedir. Karga'nın bu teklifi kabul etmesi üzerine Aroglular ve Aragonlular, sonucunda bir bahis olan futbol maçı yaparlar.

Görüldüğü üzere incelenen filmlerde sigara, alkol, bahis gibi kötü alışkanlıklar olumlanarak ele alınmakta, hayatın olağan bir parçası gibi sunulmaktadır. Kötü alışkanlıklara dair iletilerin daha çok filmin başkahramanı Arif üzerinden verilmesinin önemli bir problem teşkil ettiği; bu bağlamda alkol, sigara, bahis gibi kötü alışkanlıkların teşvik edildiği söylenebilir.

Sonuç

Komedi türündeki filmler, sinemanın icadı ile birlikte ortaya çıkmış ve sessiz sinema döneminden itibaren seyirciler tarafından büyük rağbet görmüşlerdir. İnsanlar genellikle, günün stresli koşullarından uzaklaşmak ve kendilerini daha iyi hissedebilmek adına komedi türündeki filmleri tercih etmişlerdir.

Türk sinema tarihinde, yerli olarak çekilen ilk filmlerin gişede yeterli ilgiyi görmemesi üzerine, yapımcılar komedi türünde filmlere yönelmişlerdir. Her ne kadar dünya sinemasında en fazla gişe hasılatı elde eden filmler komedi türü dışında kalan filmler olsa da, Türkiye'de komedi türünde yapılan yerli filmler gişede yüksek başarılar elde etmiştir. Son 20 yılda en fazla izlenen 15 yerli filmin onunun komedi türünde filmler olması bu tezi destekler niteliktedir.

Bu bağlamda, en çok izlenen yerli yapım komedi filmlerinin din ve değerler açısından incelenmesine ihtiyaç olduğu düşünülmüş ve Cem Yılmaz'ın senaristi ve başrol oyuncusu olduğu üç filmi "G.O.R.A.", "A.R.O.G." ve "Arif V 216" din ve değerler açısından değerlendirilmiştir.

İncelenen filmlerde inançla ilgili iletilere nadiren yer verildiği görülmektedir. Allah inancı, G.O.R.A.'da samimi bir şekilde besmele çekilmesi ve dua edilmesi şeklinde yer almaktadır. A.R.O.G. filminde evrim teorisi Arif'in ağzından sorgulanmış ve filmin sonunda Arif, evrim teorisini reddeden bir noktaya gelmiştir. Peygamber, melek ve kader inançlarına ilişkin iletiler ima ile birkaç sahnede bulunmaktadır. Ancak fal bakma, nazar boncuğu, kahinlik ve büyü gibi batıl inançlar daha çok yer bulmuştur. Ayrıca, söz konusu filmlerde ibadet ile ilgili iletilere ima ile dahi olsa yer verilmemiştir.

Dinle ilgili sözel iletiler, gündelik konuşma dilinin bir yansıması olarak filmlere yansıtılmıştır. Karakterler şaşırarak bir durumda sıklıkla "Allah Allah" veya "Aman ya Rabbi" diye tepki vermekte, kızgınlık anında "Allah aşkına" demekte, bir ağız alışkanlığı olarak "Valla/Vallahi" gibi yemin ifadeleri kullanılmaktadır. Arif birkaç sahnede "Selamün aleyküm" şeklinde İslami bir selamlaşmayı kullanmaktadır. Filmlerde geçen dinle ilgili sözel iletiler, genellikle gündelik dilde bir alışkanlık olarak kullanılmanın ötesine geçmemektedir.

Arif filmlerde, üçkağıtçı bir karakter olsa da, arkadaşlarına karşı yardımsever, kardeşlik ve dostluk hasletleri olan bir kişidir. Filmlerde, yardımlaşma, sevgi ve kardeşlik gibi değerler ile ilgili olumlu iletiler birkaç istisnai söylem dışında yüceltilmekte, komedi malzemesi olarak kullanılmak adına yerilmemektedir. Ancak, Arif V 216 filmindeki dikkat çekici bir husus da, Arif'in kardeşim olarak nitelendirdiği 216'ya karşı sürekli küçümseyici bir tavır takınması ve 216'nın sevgiyi aramak için Dünya'ya gelmişken zamanla -filmin bir kısmında- kötü bir karaktere dönüşmesidir. Diğer yandan A.R.O.G. filminin kötü karakteri Karga ile Arif V 216 filminin kötü karakteri Besim, kendilerine karşı gösterilen sevgi ve şefkat neticesinde filmlerin sonunda yaptıklarından pişman olmaktadır. Bu bağlamda, filmlerde iyi karakterler kötüye, kötü karakterlerde iyi bir karaktere dönüşebilmektedir. Mutlak iyi veya kötü karakter olmadığı izleyiciye verilen mesajlar arasında yer almaktadır.

Yalan, filmlerde çok basit bir şekilde kullanılmakta ve normalleştirilmekte; iyi veya kötü karakter olmasına bakılmaksızın bütün karakterler yalan söyleyebilmektedir. Her üç filmde de baş karakter olan Arif, kolay yalancı ve sahtekar kişiliğiyle ön plana çıkmaktadır. Arif aynı zamanda filmin iyi karakteridir. Bu bağlamda, Arif'in yalancı ve sahtekâr kişiliği seyirciye hoş gösterilmekte, Arif olumsuz ahlaki özellikleriyle seyirciye model olmaktadır.

Filmlerde karşımıza çıkan en problemleri konuların başında cinsellik ile ilgili iletiler gelmektedir. Cinsel ilişki açıkça gösterilmese de sözel ve görsel olarak cinsellik imaları yer almaktadır. Her üç filmde de kadınlar dekoltesi, mini etekli ve göbek bölgeleri açık kıyafetler giymektedirler. Cinsel içerikli sözler, günlük yaşamın bir parçası olarak kullanılmaktadır. Eşcinsel davranışlar ise genelde kötü karakterler tarafından sergilenmekte ve komedi malzemesi yapılmaktadır. Buna rağmen yine de filmlerin eşcinselliğin normalleştirilmesi bağlamında bir rol üstlendikleri de iddia edilebilir. Maymunla cinsel ilişkiye girilmesi eylemine ima yoluyla yer verilmesi ise, cinsellik iletilerinde karşımıza çıkan en problemleri durumdur.

Benzer şekilde psikolojik ve fiziksel şiddet unsurlarına da Cem Yılmaz filmlerinde yoğun bir şekilde yer verilmektedir. Özellikle psikolojik şiddet unsurları sık bir şekilde karşımıza çıkmakta ve bunlar genellikle filmin kahramanı Arif karakteri tarafından sergilenmektedir. Şiddetin yanı sıra alkol, sigara ve bahis gibi kötü alışkanlıklar da genellikle Arif karakteri tarafından modellenmekte ve teşvik edilmektedir.

Seyircinin en çok özdeşim kurduğu karakterin filmin kahramanı olduğu düşünüldüğünde Arif karakterinin şiddete sık sık başvurması, kötü alışkanlıklar sergilemesi ve olumsuz davranışlarda bulunması önemli bir problemdir. Özellikle genç seyirciler özdeşim kurdukları karakterlerin davranışlarını model almaktadırlar.

KAYNAKÇA

- Abisel, N. (2003). *Sessiz Sinema*. İstanbul: Om Yayınevi.
- Alp, H., & Turan, E. (2019). Popüler Kültürde Şiddet Olgusu Üzerinden Recep İvedik 5 Filminin Analizi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 28-40.
- Arastaman, G., Öztürk Fidan, İ., & Fidan, T. (2018). Nitel Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik: Kuramsal Bir İnceleme. *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75.
- Arslantepe, M. (2009). Türk Romanı ve Türk Sineması İlişkileri. *Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Marmara İletişim Dergisi*, 125-143.
- Arslantepe, M. (2012). *Sinema Okuryazarlığı*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. (M. Bütün, & S. Demir, Trans.) Ankara: Siyasal Kitap Evi.
- Çetin, E. (2007). Son On Yıllık Popüler Türk Sinemasında Televizyon Sektörünün Rolü. *Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Marmara İletişim Dergisi*, 123-133.
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (2006). *The Discovery of Grounded Theory*. London: Aldine Transaction.
- Gökmen, M. (1989). *Türk Sinema Tarihi*. İstanbul: Denetim Ajans Basımevi.
- Kemp, P. (2014). *Sinemanın Tüm Öyküsü*. (E. Yılmaz, & N. Ayhan Yılmaz, Trans.) Çin: Hayalperest Yayınevi.
- Kırel, S. (1999). Sessiz ve Sesli Sinemanın İlk Yıllarında Güldürü. *Marmara Üniversitesi Marmara İletişim Dergisi*, 221-231.
- Köknel, Ö. (2000). *Bireysel ve Toplumsal Şiddet*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Makal, O. (1987). *Sinemada Yedinci Adam*. İzmir: Marş Matbaası.
- Monaco, J. (2002). *Bir Film Nasıl Okunur*. İstanbul: Oğlak Yayınları.
- Özdamar, K., Odabaşı, Y., Hoşcan, Y., Bir, A. A., Kırcaali, G., Özmen, A., & Uzuner, Y. (1999). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özuyar, A. (2008). *Sinemanın Osmanlıca Serüveni*. Ankara: De Ki Basım Yayım.
- Robb, J. (2013). *Sessiz Sinema (E. Ulun, Çev.)*. İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Sayın, F. (2011). İnteraktif Sinema ve Televizyon. In K. Serpil, *Türk ve Dünya Sineması Üzerine Sentezler* (p. 370). İstanbul: Parşömen Yayıncılık.
- Şentürk, R. (2014). *Türk Sinemasının Durum Analizi*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Uyanıkoğlu, C. (2020, 03 30). *Görsel Pencere*. Retrieved from <https://gorselpencere.com/en-cok-takipcisi-olan-turk-twitter-hesaplari/>
- Velioğlu, Ö. (2017). *Kötülüğe Yenik Düşen Türk Sineması*. İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yorulmaz, B. (2013). Din Ve Değerler Eğitimi Açısından Caillou Çizgi Filminin Değerlendirilmesi. *Diyanet İlmî Dergisi*, 49(3), 127-143.
- Yorulmaz, B. (2015). *Sinema ve Din Eğitimi*. İstanbul: DEM Yayınları.